

فراگرد تنظیم تا کنترل بودجه دولتی

تالیف: اسفندیار فرج وند

مدرس: سالک

حمیده سالک-آموزشکده فنی دختران شهرضا

فهرست مطالب:

۱. کلیات بودجه و نقش دولت در اقتصاد
۲. تعاریف و اصول بودجه
۳. طبقه بندی بودجه
۴. فرآیند بودجه و بازیگران بودجه ای
۵. تنظیم بودجه
۶. تصویب بودجه
۷. اجرای بودجه
۸. کنترل بودجه
۹. روش های تنظیم بودجه
۱۰. مسائل و مشکلات بودجه

حمیده سالک-آموزشکده فنی دختران شهرضا

فصل اول: کلیات و نقش دولت در اقتصاد

مقدمه

بودجه آدینه تمام نمای کلیه برنامه ها و فعالیت های دولت برای یک سال مالی به شمار می آید.

اصول بودجه در ایران نشأت گرفته از قانون اساسی، قانون محاسبات عمومی، قانون برنامه و بودجه و دیدگاه های صاحب نظران و کارشناسان اقتصادی می باشد.

حمیده سالک-آموزشکده فنی دختران شهرضا

علم اقتصاد

مفهوم اولیه ی علم اقتصاد و علم بودجه شباهت بسیار دارد.

به طور کلی نامحدود بودن نیازهای انسان ها در مقابل منابع محدود نیاز به برنامه ریزی جهت تخصیص منابع محدود به نیازهای نامحدود بشر را ایجاب می نماید و به طور کلی این موضوع مفهومی از علم بودجه نیز می باشد.

در علم بودجه ما با دو واژه سرو کار داریم: ۱. دخل و خرج ۲. درآمد و هزینه

حمیده سالک-آموزشکده فنی دختران شهرضا

تعریف حسابداری: حسابداری عبارتست از فن ثبت و طبقه بندی و تلخیص صورت های مالی در قالب اعداد و ارقام قابل نمایش به پول رایج کشور و تهیه گزارشات مالی و ارائه آن به مدیران جهت تصمیم گیری.

تفاوت بودجه و حسابداری: بودجه **آینده نگر** می باشد؛ برخلاف حسابداری که **گذشته نگر** می باشد.

سیر تحول وظایف دولت

در ابتدا وظایف دولت ها محدود به برقراری نظم، امنیت و عدالت بود و از قرن ۱۶ به بعد حدود وظایف دولت ها افزایش یافت.

نظریه های اقتصادی در مورد نقش دولت ها در اقتصاد:

دوره اول: دخالت محدود در اقتصاد

دوره دوم: دخالت گسترده دولت در اقتصاد

دوره سوم: خصوص سازی و دخالت محدود دولت در اقتصاد

حمیده سالک-آموزشکده فنی دختران شهرضا

اهمیت دولت در سه مورد زیر بیان می گردد:

۱. دولت، واحدی می باشد که نظام بودجه را نیز پذیرفته است.
۲. بودجه دولت از لحاظ حجم، بزرگترین بودجه تنظیمی است و گاهی هم پیچیده تر از سایر بودجه ها محسوب می شود.
۳. محدودیت دولت به هنگام اجرای بودجه اصولا بیشتر از افراد و موسسات است و اجرای آن تابع مقررات دقیق تری می باشد.

سه وظیفه دولت از نظر آدام اسمیت:

نقش حاکمیتی:

۱. حمایت از جان و مال مردم از دشمنان احتمالی از طریق نیروهای نظامی.
۲. حفظ نظم و آرامش و امنیت در داخل جامعه.

نقش تصدی گری:

۳. فراهم نمودن کالاها و خدماتی که برای جامعه از اهمیت ویژه ای برخوردار هستند. مانند کالاهای عمومی که هیچ یک از بخش های خصوصی به صورت فرد یا گروهی تأمین نمی کنند.

حمیده سالک-آموزشکده فنی دختران شهرضا

نقش و وظیفه اقتصادی دولت ها:

۱. نقش تخصیصی: فرآیندی که طی آن، چگونگی استفاده از کلیه منابع و امکانات جهت تولید کالاها و خدمات عمومی تعیین می گردد.

۲. نقش توزیعی: تعدیل هایی که در وضع درآمد ها و ثروت ها صورت می گیرد تا جامعه به شرایطی نائل گردد که توزیع نهایی عادلانه و یا منصفانه گردد.

۳. نقش تثبیتی: مجموعه خط مشی هایی که جهت حصول به وضع پایداری در قیمت ها، رشد مطلوب در تولیدات و اشتغال و وجود تناسبی معقول در ترازپرداخت ها، اعمال می گردد.

۴. نقش قانونی: تدابیر مربوط به تدوین و حفظ مقررات اقتصادی می باشد.

حمیده سالک-آموزشکده فنی دختران شهرضا

واژه بودجه

واژه بوژت (BOUJET) یک واژه فرانسه قدیم است و به کیف چرمی اطلاق می شده که وجوه نقد را در آن نگهداری می کردند.

بدین جهت ابتدا کیف چرمی که محتوای صورت مخارج و درآمد های دولت انگلیس بوده و وزیر دارایی انگلیس آن را با خود به پارلمان می آورده و صورت های مخارج و درآمدهای مملکتی را از آن کیف خارج کرده و برای تصویب به پارلمان عرضه می داشته است؛ در انگلیس BUDJET نامیده می شد. بتدریج معنی اصطلاح بودجه از خود کیف تبدیل به محتویات آن شد.

بودجه در ایران

در قانون جمهوری اسلامی ایران، تصویب بودجه از وظایف مجلس شورای اسلامی است.

بنا بر اصل ۵۲ قانون اساسی بودجه سالانه کشور به ترتیبی که در قانون مقرر می شود از طرف دولت می آید و برای رسیدگی نیز به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد که هرگونه تغییر در ارقام بودجه نیز تابع مقررات وضع شد در قانون خواهد بود.

اهمیت بودجه

۱. از لحاظ حجم و عظمت: بزرگترین سند مالیست.
۲. از لحاظ اهمیت: مهمترین عامل مستقل و پویا در سطح کلان اقتصادی است.
۳. از لحاظ مقدار نسبی و حجم و ترکیب اقلام درآمد ها و هزینه ها: حائز اهمیت بالایی است.
۴. از لحاظ چگونگی تأمین منابع درآمدی و مقدار و محل مصارف و مخارج و فاصله بین آن ها: بودجه دولت همه ساله، تأثیری عظیم و سرنوشت ساز بر عملکرد واقعی اقتصاد کشور دارد.

حمیده سالک-آموزشکده فنی دختران شهرضا

با تشکر از همراهی شما
موفق باشید

حمیده سالک-آموزشکده فنی دختران شهرضا